

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová

ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

Informace o zajištění péče pro ukrajinské děti na území České republiky

Česká republika a Ukrajina jsou v současné době vázány **Smlouvou mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech**, podepsanou v Kyjevě dne 28. května 2001 a vyhlášenou pod č. 123/2002 Sb.m.s. (dále jen „Smlouva o právní pomoci“). Tato Smlouva o právní pomoci kromě jiného upravuje také podmínky vzájemného uznávání úředních listin a rozhodnutí justičních orgánů na území druhé smluvní strany. Ve vztahu k ochraně dětí přicházejících z Ukrajiny do České republiky je na základě Smlouvy o právní pomoci zaručeno, že jsou v České republice bez nutnosti ověření uznávány všechny úřední listiny vydané příslušnými státními orgány Ukrajiny (např. matričními orgány, opatrovnickými orgány atd.), které se týkají dítěte, jeho rodiny, vztahu dítěte k jeho rodičům nebo dalším členům rodiny, předání dítěte do náhradní péče určeným osobám apod. Stejně tak se bez nutnosti zvláštního řízení uznávají na území České republiky rozhodnutí vydaná soudy nebo jinými příslušnými orgány Ukrajiny (orgány opatrovnictví a poručenství), která se týkají úpravy vztahů mezi rodiči a dětmi, ustanovení opatrovníka nebo poručníka dítěti, výživného, osvojení atd.

Všechny děti, které přichází na území České republiky v doprovodu rodičů, jiných osob nebo samostatně, jsou registrovány do centrální evidence vedené Ministerstvem vnitra. Děti, které na území ČR nejsou v péči vlastních rodičů, jsou nadto registrovány a sledovány též orgány sociálně-právní ochrany dětí.

Na území České republiky je plně **respektováno právní postavení nezletilého dítěte a osob odpovědných za výchovu dítěte, které vyplývá z právních předpisů Ukrajiny nebo z rozhodnutí příslušných státních orgánů Ukrajiny**. Za osobu odpovědnou za nezletilé dítě se státním občanstvím Ukrajiny je i na území České republiky považována osoba, která za dítě odpovídá podle právního řádu Ukrajiny.

V souladu s čl. 2 Úmluvy o právech dítěte a § 2 odst. 2, 3 a § 37 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, je zaručeno **poskytování potřebné ochrany a pomoci všem dětem se státním občanstvím Ukrajiny, které se nacházejí na území (pod jurisdikcí) České republiky**. Ve stejném rozsahu, v jakém je poskytována sociálně-právní ochrany dětem s trvalým pobytem na území České republiky, je zaručeno poskytování ochrany a pomoci ze strany státu rovněž dítěti bez trvalého pobytu, které na území České republiky

- má oprávnění k přechodnému pobytu na dobu nad 90 dnů podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (na základě dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia, za účelem společného soužití rodiny apod., oprávnění k dočasnému pobytu bez víza na základě předběžného opatření soudu o umístění dítěte do náhradní péče na území ČR,
- podalo žádost o udělení mezinárodní ochrany nebo žádost o udělení dočasné ochrany,

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Na Poříčním právu 1, Praha 2, 128 01

Odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí, tel.: +420 221 922 225

e-mail: jaroslava.novakova@mpsv.cz, ISDS: sc9aavg

www.mpsv.cz

- pobývá s rodičem, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany nebo o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany,
- pobývá na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany,
- pobývá s rodičem, který na území České republiky pobývá na základě potvrzení o strpění pobytu nebo který je azylantem anebo osobou požívající doplňkové ochrany, nebo
- je azylantem nebo osobou požívající doplňkové ochrany (viz § 2 odst. 2 zákona č. 359/1999 Sb.).

Výše uvedené děti, kterým se na území České republiky poskytuje sociálně-právní ochrana v plném rozsahu, se zároveň považují za děti s bydlištěm v České republice.

V nezbytném rozsahu se poskytuje ochrana a zajištění základních životních potřeb také dětem, které se nacházejí na území České republiky bez oprávnění k pobytu nad 90 dnů a nejsou ani žadateli o dočasnou ochranu nebo o mezinárodní ochranu, a to pokud se jedná o dítě, které se na území ČR ocitlo **bez doprovodu dospělé osoby** odpovědné za dítě a které je **vážným ohrožení života nebo příznivého vývoje** (viz § 37 zákona č. 359/1999 Sb.).

V neodkladných případech, kdy se nezletilé dítě ocitne bez řádné péče přiměřeného jeho věku, ve vážném ohrožení života, normálního vývoje nebo jiného důležitého zájmu, může český soud na návrh příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí (obecní úřad obce s rozšířenou působností) vydat **předběžné opatření**, kterým nařídí okamžité předání dítěte se státním občanstvím Ukrajiny do vhodného výchovného prostředí, konkrétně předání dítěte do péče

- příbuzného, osoby blízké nebo do péče jiného vhodného člověka způsobilého zajistit řádnou péči o dítě a jeho ochranu,
- zařízení péče o děti (školské zařízení pro děti-cizince, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, dětský domov, dětský domov pro děti do 3 let věku, domov pro osoby se zdravotním postižením),
- pěstouna na přechodnou dobu.

Jedná-li o se o dítě se státním občanstvím Ukrajiny, které má bydliště na území České republiky (viz výše), může český soud v případě potřeby vydat na návrh i bez návrhu také **rozsudek o ustanovení poručníka nebo opatrovníka dítěti, případně o svěření dítěte do pěstounské péče nebo do péče ústavního zařízení**. V těchto případech je však vždy nutné, v souladu s Úmluvou o právech dítěte, Evropskou úmluvou o výkonu práv dětí, jakož i podle českých a ukrajinských právních předpisů, aby soud zjistil názor dítěte k jeho zamýšlenému svěření do náhradní péče a názor dítěte při svém rozhodování také náležitě zohlednil, přičemž u dětí starších 14 let už bude zásadně nutný jejich souhlas s umístěním do náhradního výchovného prostředí.

Osvojení dětí se státním občanstvím Ukrajiny (zejména sirotků) na území České republiky je až posledním, nejzazším opatřením, při němž by musely být souběžně splněny podmínky osvojení stanovené v občanském zákoníku ČR i v zákoně o rodině Ukrajiny a k němuž se vždy vyžaduje souhlas příslušného ústředního orgánu Ukrajiny. Jedná se o časově náročný proces, při němž musí být na jedné straně pečlivě ověřeno, že neexistuje možnost zajistit

dítěti žádnou vhodnou formu náhradní péče na Ukrajině, na druhé straně musí být důkladně posouzena osobnost potenciálního osvojitele tak, aby skýtal záruky řádné výchovy a respektování původu dítěte (dítěti musí být minimálně do 18 let zachováno státní občanství Ukrajiny).